СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 32. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 8. лютого, 1929. VOL. XXXVII. No. 32. Jersey City, N. J., Friday, February 8, 1929. THREE CENTS.

ЛИНДБЕРҐ ДОВІЗ НА ЧАС ПОЧТУ ДО ПАНАМИ

ПЕРЕЛЕТІВ ПРОСТІР ДОВГИЙ НА 2,000 МИЛЬ. СПІЗНИВСЯ ТІЛЬКИ ТРИ МІНУТИ.

КОЛЬОН, Панамська Каналова Полоса, 7. лютого. — Полковник Линдберґ перевіз щасливо в означенім згори речинці почту з Флориди до Панами, перелетівши з перервами дві тисячі миль. Цілий лет не тревав цілих три дні. Линдберґ заявив, що він не спішився, а по дорозі студіював терен.

На Френс Филд, де злетів Линдберґ на землю, зібралось около 2,000 людей. Усі були певні, що Линдберґ прилетить точно, як заповів. І дійско так було.

ВІДІХАВ ВІДВІДАТИ РІДНИЙ КРАЙ.

НЮ ЙОРК, 7. лютого. — Омелян Ревюк, головний редактор „Свободи", відїхав вчора пополудні на корабли „Левайятан" до Европи, щоби відвідати рідний край.

Щасливої дороги побажали йому при відпливі корабля: родини, знакомі та товариші по праці.

ПРИГОТОВАНІ НА ВЕТО КУЛИДЖА.

ВАШИНҐТОН, 7. лютого. — Закон про будову 15 кружляків перейде ще палату послів, а так коло пятниці опиниться в руках президента. На случай, коли би през. Кулидж не дав на нього своеї згоди, закон поверне до сенату й палати послів і тут відбудеться нове голосовання. Коли за законом заявляться дві треті голосуючих, він стане правосильним.

СТИМСОН ПРИЗНАВСЯ.

АЛЕ ТІЛЬКИ ЩОДО ЦЬОГО, ЩО ГУВЕР ПОКЛИКАВ ЙОГО ДО КАБІНЕТУ.

МАНІЛЯ, 7. лютого. — Ґовернор Филипин, ґенерал Генри Л. Стимсон, оголосив письмо, в якім заявив, що він покидає Филипини, а їде до Вашинґтону, куди його запрошує вибраний президен Гувер. Стимсон не подав, на яке саме місце покликає його Гувер, заявляючи, що це лишає Гуверови.

Стимсон буде секретарем стейту.

РУТ У ДИПЛЬОМАТИЧНІЙ МІСІЇ.

ЇДЕ ЗЄДНУВАТИ ИНШІ ДЕРЖАВИ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ.

ВАШИНҐТОН, 7. лютого. — Бувший секретар стейту Еліґу Рут вибирається в дорогу до Европи в характері неофіціяльного дипльомата. Буде він намагатися приєднати европейські держави для Америки в справі пороблених Америкою застережень щодо Міжнародного Суду в Газі. Америка формально належить до цього суду, але на ділі в ньому участи не бере, бо поробила такі застереження, що другі держави не годні на них згодитися. Америка вимагає, щоби Суд не видавав своеї опінії у справах, які торкаються Америки, не спитавши передше уряду Злучених Держав о згоду.

СЕНАТ ПРОТИ ПРОДАЖІ КОРАБЛІВ.

ВАШИНҐТОН, 7. лютого. — Сенат заявивсь одноголосно проти продажі кораблів Юнайтед Стейтс Лайн і Американ Мерчент Лайнс.

Ходить тут о 11 кораблів, що їх відкуповує Чепменн і Комп. за суму $16,300,000. Сенат одкаче тут не заважить і кораблі будуть продані.

БОРОНИТЬ КУ КЛАКС КЛЕНА.

НАЗИВАЄ ЙОГО БЛАГОРОДНОЮ ІНСТИТУЦІЄЮ. ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ „КРУГОМ ДУРАК?" — ПИТАЄ ГЕФЛИН.

ВАШИНҐТОН, 7. лютого. — Сенатор Гефлин не дарував свого, коли перепало його внесення, щоби не виставляти хреста як папського прапора висше американського. Він заявив, що ті, що з ким голосували, будуть зачислятися до „несмертельних".

Заразом Гефлин боронив Ку Клакс Клена, називаючи його благородною інституцією. Найбільше сміху викликав його запит, з яким він звернувся до сенатора Тайдинґса, домагаючися від нього відповіди, чи це Гефлин є тим „круглим дураком". про якого Тайдинґс учора згадував в сенаті.

Тайдинґс відповів, що американська конституція дозволяє кождому робити з себе дурака, коли тільки йому захочеться.

„ЛОС ЕНДЖЕЛЕС" У ПАРАДІ.

РАЗОМ З 50 ЛІТАКАМИ, ЩО БУДУТЬ ЛІТАТИ ПІДЧАС ІНАВҐУРАЦІЇ ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН, 7. лютого. — „Квесчен Марк" буде стояти на чолі літаків, що возьмуть участь в інавґурації Гувера. Літаки будуть літати підчас церемонії над Вашинґтоном, а в середині між ними буде летіти кермовий великан „Лос Енджелес".

СМИТ НЕ КАНДИДУЄ НА МЕЙОРА.

ВОКЕР БУДЕ МАБУТЬ НАНОВО КАНДИДУВАТИ.

НЮ ЙОРК, 7. лютого. — Подають, що бувший ґовернор Смит заявив перед своїм виїздом до Флориди, що він не думає тим разом кандидувати на мейора міста Ню Йорку.

Кажуть, що Вокер буде знову кандидувати і буде мати шанси, коли не програє справи з підвищенням цін на Інтерборо собвею.

ЗГИНУВ, ОБОРОНЮЮЧИ $20.

НЮ ЙОРК, 7. лютого. — Трох бандитів напали на малий склеп з сиґарами, що був власністю Давида Горовіца, літ 48, батька двоє дітей.

Горовіц не хотів видати грошей, а мав їх всього $20. Бандити забили його пострілом на місці, а самі втікли безслідно.

До відома всім відділам і членам У. Н. Союза в Америці

ОТСИМ ПОДАЄТЬСЯ ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, ЩО:

XVII. ЗВИЧАЙНА ГОЛОВНА КОНВЕНЦІЯ

Українського Народного Союза

відбудеться в місті

Newark, N. J.

ПОЧАВШИ ВІД 13-го МАЯ 1929 Р.

Супроти того пригадується, що:

Згідно з статутом У. Н. Союза, кождий відділ, котрий сповнив всі приписи і постанови статута, має право вибору делеґата на конвенцію.

Відділи, котрі мають право до більше ніж одного голосу на конвенції, мусять застосуватися до § 11 статутів У. Н. Союза.

Делеґатом на конвенцію може бути вибраний кождий правосильний член У. Н. Союза, коли є що найменче оден рік членом дотичного відділу до дня розпочаття конвенції, і знає читати й писати та є Українцем.

Делеґатом на конвенцію не можна вибирати такого члена, котрий є рівночасно місцевим або головним урядником иншої запомогової організації, або відділів тоїж.

---o---

Рівночасно взивається всіх правосильних членів У. Н. Союза, щоби безпроволочно приступили до виборів делеґатів на сю XVII. Звичайну Головну Конвенцію, так, щоби до кінця сего місяця, а не пізнійше, як до 30 днів від дати проголошення, всі повновласти делеґатів були вже в головній канцелярії, а їх імена проголошені в Свободі, як офіціяльному органі У. Н. Союза.

Кождий правосильний відділ повинен старатися вибрати і вислати свого представника на конвенцію, бо від делеґатів буде залежати дальший розвій нашої організації.

Місце конвенційної галі і порядок конвенційних обрад проголоситься пізнійше.

Джерзи Сіті, Н. Дж., дня 6-го лютого 1929 р.

Теодор Грицей, гол. предсідатель.
Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.
Роман Слободян, гол. фін. секретар.
Василь Левчик, гол. касієр.
Семен Ядловський, менаджер.
Члени Екзекутивного Комітету і тростісти У. Н. Союза.

БЮТЬ КОМУНІСТІВ.

В жиздринському повіті, в селі Михайловську, побито голову виборчої комісії. В другому селі тогож повіту також побито цеглою иншого голову виборчої комісії.

МОСКОВСЬКІ РЕВІЗОРИ.

До Києва приїхали представники центральної контрольної комісії, щоби розслідити непорядки на українських південно-західних залізницях. Ці московські ревізори також мають сконтролювати деякі инші київські установи.

ЗАГИНУВ КОРАБЕЛЬ.

Радянський пароплав „Омськ" загинув на Чорному морі підчас останньої бурі. Він плив до Царгороду. Три инші пароплави: турецький „Хісар", французький „Рон" і радянський „Туп" буря викинула на беріг.

РОЗСТРІЛ ЧЕРВОНОҐВАРДЕЙЦІВ.

По приговору новоросійського війскового суду розстріляно 4 червоноґвардейців інжинірного полку. Вони 2 грудня м. р. вбили команданта роти, що був членом комуністичної партії.

ГОЛОД НА ЛИТВІ.

Ізза неврожаю населення на півночі Литви стоїть перед страшним голодом. Селянство вже випродало свою робучу худобу та машинерію, щоби купити собі щонебудь до їдження. За допомогою уряду сформовано комітет для допомоги голодуючим.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ ПОЛІЦІЇ Й СІҐУРАНЦИ.

Нове правительство Румунії заходиться тепер коло реорґанізації поліції й сіґуранци на західно-европейський взір. Для тої цілі будуть запрошені з загравиці спеціялісти, які вишколять службовців цих двох установ. Так приміром сіґуранца служити буде лишень свойому призначенню, то є охороні держави проти політичного шпигунства. Вивідчики будуть вишколені для боротьби з злочинцями. Найважніше, що заповідають кінець всім зловживанням орґанів сіґуранци й поліції, які практикувалися досі. І вірити не хочеться, що це вдасться.

ЩЕ ОДИН ДУРИСВІТ.

Аґент товариства обезпечень „Націонала" (в Румунії) ошукав своє підприємство в цей спосіб, що принимав гроші і видавав людям посвідки, а до Букарешту писав „не платять". Вкінці зник з Чернівців, де за ним шукала поліція. Коли він приїхав на короткий час сюди, заарештувала його поліція.

ЗАГИНУЛО 16 КАВБОЇВ.

В Сантіяго ді Чілі приїхало 24 кавбої, що гнали худобу з Арґентини до Чілі. В дорозі їх захопила страшна снігова буря, підчас якої згинуло 16 кавбоїв.

СНІГ ЗАСИПАВ 11 ЛЮДЕЙ.

Недалеко Альма Мата, міста, де був на засланню Троцький, з гір скотилася велика снігова гора. Вона засипала 11 людей, які загинули

ВОВКИ В СТРИЮ.

Гостра зима в Східній Галичині виганяє вовків з лісів, які за поживою йдуть аж до людських осель. На цвинтарі в Стрию бачили люди вовків. На стрийськім передмісті Новий Світ вовки пожерли два коні в стайні Цукерберга.

МАТИ ПІМСТИЛА СВОГО СИНА.

Анґеля Джурджу з Бакова (Румунія) обляла свого часу свого любовника й пізнішого мужа, теперішного судію Джурджу вітріольом. В наслідок того він мало що не стратив очей. Сталося це зі заздрости. Тепер хотіла його мати пімститися. Вона здибала свою невістку Анґелю Джурджу недалеко міського саду і вистрілила до неї кілька разів з револьвера. Анґеля зістала тяжко ранена.

ГАРКАВЕНКО НЕ МАЄ ЩАСТЯ.

Український змагун Гаркавенко, що приїхав після перемог в Америці до Европи і „зачіпив" два місяці тому за таку столицю як Львів, підчас змагань у цирку викрутив собі руку. Видужавши після кількох тижнів, почав виступати у Варшаві. Підчас боротьби зі Сербом Стібуром ударив його не хотячи в око, а цей метнув ним у льожу, де сиділи деякі урядовці міністерства. Гаркавенко не лише викрутив собі ногу, але ще й мав проти себе циркову публику, що кинулась на нього з палицями й обкидала його „соковитими" епітетами в роді „бандит".

ЛІҐА НАЦІЙ МАЄ РОЗГЛЯНУТИ СПРАВУ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ

ГОЛОВНА РАДА ЛІҐИ НАЦІЙ, ЩО ПОЧИНАЄ СВОЄ ЧЕРГЕ ЗАСІДАННЯ 4. БЕРЕЗНЯ, МАЄ ДОКЛАДНО ОБГОВОРИТИ ЦЮ СПРАВУ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 7. лютого. — Нарешті на 54-тім засіданню Головної Управи Ліґи Націй, яке роспічнеться 4. березня, будуть ширше обговорювати становище національних меншостей в ріжних державах. На цьому засіданню, крім становища німецької меншости в Польщі та в инших державах, буде обговорена справа й инших національних меншостей, від яких уже наспіли до Ліґи Націй численні скарги.

Сподіваються, що дискусії над справою національних меншостей будуть широкі, але навряд, чи до якого рішення на цьому засіданню Ради буде можна прийти. Більшість дебат буде таємна, хіба яке одне засідання буде прилюдне. Національні меншости Европи покладають значні надії на те, що нарешті Ліґа Націй дійсно стане в їх обороні перед панующими, державними народами.

НОВА ПОЛЬСЬКА КОНСТИТУЦІЯ.

ВЛАДА ПРЕЗИДЕНТА ДЕРЖАВИ МАЄ БУТИ ЗБІЛЬШЕНА. ВИБОРЧИМ ПРАВОМ МАЮТЬ КОРИСТАТИСЯ СТАРШІ ГРОМАДЯНЕ.

ВАРШАВА (Польща), 7. лютого. — Правительственний парляментарний бльок подав проект зміни польської конституції. Проект підписали 111 послів.

Згідно з цим проектом влада президента републики непомірно збільшується. Йому надається право „вета" та законодатної ініціятиви, а також право розвязання парляменту та розписання нових виборів. У міжнародних зносинах йому надається право ратифікації міжнародних конвенцій.

В разі коли не зможе тимчасово виконувати своїх обовязків, його має заступати прем'єр-міністер, а не голова сойму, як цього вимагає теперішня конституція. Правом виборів по новій конституції будуть користуватися громадяне, що осягнули 24 роки віку, а не 21, як тепер. На послів будуть вибирати лише тих, що мають не менше 30 літ віку, а не 25, як тепер.

ДОГОВІР МІЖ ПАПОЮ Й ІТАЛІЄЮ.

БУДЕ ПІДПИСАНИЙ 10. ЛЮТОГО. ВАТИКАН НЕ ХОЧЕ ПОШИРЕННЯ СВОЄЇ ТЕРИТОРІЇ.

РИМ (Італія), 7. лютого. — Папа повідомив усіх своїх нунціїв та чужоземних делеґатів, що 10. лютого буде підписаний мировий договір між Італією та Ватиканом. Цей договір покінчить майже 60-річний стан війни між Італією та Ватиканом і зреґулює дальші їх взаємовідносини.

Ватикан буде мати право будувати залізницю, радіо-стацію, випускати свої гроші та друкувати почтові марки. Папа відмовився від найменшого збільшення території Ватикану.

ХАРЧОВІ КАРТКИ В МОСКВІ.

МОСКВА (СССР.), 7. лютого. — Населення Москви вимагає заведення спеціяльних харчових карток на зразок тих, що вживаються в Петроґраді ще з 10. січня. Харчову крізу в Москві погіршує ще те, що багато мешканців Москви висилають харчові почтові пересилки своїм кревним, які мешкають поза Москвою.

Щоби цьому запобігти, московське робітництво та преса вимагають негайного заведення харчових карток на головніші харчові продукти. Тоді ніхто не зможе одержувати більше харчів ніж потрібно йому для власного вижнвлення.

ГОЛОДОВИЙ БУНТ У БЕСАРАБЩИНІ.

ГОЛОДНІ РОЗГРОМИЛИ ХАРЧОВУ СТАЦІЮ. ДЕЛЕҐАЦІЯ СКЛАДЕНА З ПОСАДНИКІВ МІСТ ВИЇХАЛА ДО БУКАРЕШТУ ПРОСИТИ О ПОМІЧ.

КИШИНІВ (Бесарабщина), 7. лютого. — Натовп голодних мущин, женщин і дітей напав на харчову стацію, шукаючи собі поживи. Голодкі повибивали вікна, висадили двері в будинку та понищили меблі. На стації вони знайшли лише невеличкі рештки харчів.

Щоби заспокоїти населення, яке божеволіє від страшного голоду, румунський уряд обіцює зорґанізувати широку допомогу голодному населенню. Особливо стало тяжке становище голодового району Бесарабщини, коли ізза снігових заметів не можуть підвозити залізницями харчів.

До Букарешту виїхала делеґація посадників міст Бесарабщини, щоби там в імени свого населення просити негайної урядової допомоги погибаючим з голоду.

АНҐЛІЙЦІ БУДУТЬ СТУДІЮВАТИ СССР.

ЛОНДОН (Анґлія), 7. лютого. — Радянський уряд повідомив, що він радо стріне в СССР представників британських промислово-торговельних та фінансових кол. Покищо лише промисловці та експерти вирішили післати від себе делеґацію в Росію.

Ця делеґація виїде з Лондону не пізніше 8 березня. До неї ввійдуть представники радянського торговельного бюра Армторґ і від анґлійського ґумового тросту та від тросту фабрикантів цементарських машин.

ДБАЮТЬ ПРО СВОЇХ ПІДДАНИХ.

РИМ, 7. лютого. — З 15. лютого італійські пароплави та залізниці будуть робити значну знижку з проїздної плати Італійцям, котрі приїздять з Америки до рідного краю. Ця знижка на люксусових кораблях виносить більше як 100 долярів від кожної особи. Таксамо на залізницях італійські реемігранти одержуватимуть 50% знижки з проїздної платні.

Сталося це в наслідок спеціяльної умови правительства з пароплавними компаніями. Правом знижки будуть користуватися лише італійські піддані.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СИРОТИНЕЦЬ

Що треба Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі, про те нема потреби писати. Його потребу відчуває не тільки загал Союзовців, але й вся наша іміґрація. Бо з Сиротинцем-Захистом звязували ми і звязуємо далі ріжні пляни, які мають скріпити нашу організацію і притягнути до неї молоде покоління. Кромі цього Сиротинецеви-Захистови приділюємо ще инші дуже важні функції, головно культурно-виховавчого змісту, а це, з огляду на нашу будучність в Америці, справа неабиякої ваги.

Всі ми отже добре розуміємо вагу Сиротинця-Захисту. Багато ми вже про це говорили й писали, але погляньмо, як це на ділі ставимося ми до цеї так важної справи у світлі цифр. Небагато тих чисел, але які вони багатомовні.

Збірку на Сиротинець-Захист ведемо вже через три роки і за весь той час празбирали всього $43,370,43. Відтягнувши від цього жертву У. Н. Союза, виходить що члени Союза (разом з Молодечим Департаментом) зложили кождий по одному долярови на протязі тих трох літ, коли то ведемо кампанію за Сиротинцем.

В короткому часі станемо перед Конвенцією Союза і не будемо мати отже навіть $100,000 зібраного гроша, себто не буде навіть тої мінімальної суми, без якої годі навіть приступати до зреалізовання пляну будови Сиротинця-Захисту. А колиб така сума була, тоді можна би предложити Конвенції далеко більш реальні пляни щодо будови і місця на Сиротинець. Тоді загал членства міг би через своїх делеґатів заняти рішуче становище у тих всіх справах. Бо дискусія і рішення Конвенції не будуть фантазіями і переливанням з пустого в порожне тільки тоді, коли буде реальна підстава для Сиротинця. А та підстава, це та мінімальна сума, це тих 100,000, без яких годі поступити один крок вперед і перейти з балачок, проєктів і ухвал до реалізації, себто дійсної будови. Бо коли загал членства буде ставитися до Сиротинця-Захисту далі в такий самий спосіб як досі, то певно треба буде ждати принаймні ще одних чотири роки, заки зберемо потрібних на початок сто тисяч долярів.

Розуміння ваги і потреби Сиротинця-Захисту мусить обовязково бути виявлене не тільки в словах чи письмах, але в першу чергу в жертвах. А у нас справа мається ще так, що маємо кільканайцять відділів, які досі не зложили ні одного цента на Сиротинець. Третий рік кампанії за Сиротинцем-Захистом закінчили ми грудневою збіркою, що принесла $1,670.24. Хай отже та остання збірка, що означає певне оживлення в кампанії за Сиротинцем, стане тепер принукою до дальших жертв.

КОШТОМ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА

Останнє повідомлення про згоду большевиків не квестіонувати приналежности Бесарабщини до Румунії є одним з чергових актів Московщини в її торговлі українськими землями, які вона вела на протязі довгого „співжиття" українського народу з московським. Кожен раз, коли московським царям доводилося туго, коли їм загрожували чужинці, вони старалися купити собі спокій і дальше панування за ціну українських земель. Так було не раз, починаючи з Андрусівської угоди Московщини з Польщею.

Засівши на царському престолі большевики перебрали в спадщині від царату всі його неґативні риси, а в тім числі й трактування немосковських народів як бидла, яким можна торгувати „оптом і в роздріб", лише щоб не було від того прикрости для „богоспасаємого" московського народа, або щоби правителі „всея Росії" трималися міцно на свойому троні.

Потерпівши поразку в боротьбі з Польщею, большевики за ціну уступлення їй українських земель утрималися на „всеросійському престолі". Коли вже червона армія, розгромлена Поляками під Варшавою, почала бунтуватися й загрожувала розстрілом московським комісарчукам, большевики поспішили просити мира в Польщі. Вони добре знали, що врятувати себе могли лише миром, а для цього треба було заплатити Ляхам-переможцям українськими землями. Не здрігнула рука московських владик, коли вони підписували Рижський мир, яким вони віддали 8 міліонів Українців на поталу Польщі. Без жалю й без сорому большевики разом з Поляками краяли в Ризі живе тіло українського народу. Мов ті злодії в нічній темноті, в глибокій схованці від людського ока, вони поділили між собою здобич, яку загарбали від українського народу.

Лише про людське око одні „вимагали" утворення в Совдепії української републики, а другі „забезпечення прав" Українців на їх рідних землях, які Москва віддала на поталу Польщі. Виграли обидва злодії, але терпів лише український нарід. Большевики зберігали собі дальше панування над народами бувшої Росії, а головне затримували 26 міліонів Українців в складі „единої совітської Росії", а Поляки набули „законне" право на володіння українськими землями. Рижський мир, це вже не угода з нещасливим українським іміґрантом С. Петлюрою, а правний акт між двома державними владами. Це не безвартісний вексель політичного еміґранта, а міжнародній правний акт.

Рижським миром большевики немов тяжким каменем придавили український нарід, що на західних землях України віками боровся проти польського насильства, що боровся за свою культурну, національну й політичну свободу. На такий акт, як Рижський мир, здібна лише деспотична й чужа влада, яка прагне до повного обезсилення українського народа.

Бесарабщина так само чужа земля для московських большевиків. Але вони тут не потребували так скоро, як в боротьбі з Польщею, поспішати за її ціну купувати собі спокій з Румунією. Румунія не загрожувала безпосередньо пануванню большевиків у Москві та на Україні, а тому вони в бесарабському питанню мали можливість довго грати комедію „оборонців Бесарабщини". Але як тільки виявилося остаточно, що Румунія й Польща тісно звязані між собою і що в разі конфлікту одної з них з большевиками друга держава обовязково прийде на допомогу своїй союзниці, большевики кинули на стіл останнього свого козиря, щоби ним здобути собі зовнішній мир і спокій.

Вони вже тепер і не робили вигляду оборонців „руской" Бесарабщини, а мовчки, як побитий пес, піджавши під себе хвоста, погодилися з фактом окупації Румунами української Бесарабщини. „Своя рубаха бліже к телу", так говорить московська приповідка. Большевики її добре памятають, а тому з радістю будуть витати у себе в Москві Поляків та Румунів, щоб ще одним міжнародним актом затвердити панування чужинців на українських землях. Тепер в Москві бувші вороги запивають мирову чарку, радіючи, що кожен з них вийшов з боротьби, здобувши смачний кавалок української землі.

Ми не будемо здивованими, коли довідаємося, що Польща, Румунія і большевики згодом складуть потрійний союз, направлений проти боротьби українського народу за свою державність. В інтересах їх лежить, щоб державницький український рух на всіх землях України був остаточно задушений. Тому можна чекати, що тепер „доброжичливі" наші сусіди з новими силами і з новою енерґією, вже не побоюючись один другого, а в союзі, розпічнуть нову хвилю ще більших і жорстокійших утисків проти українського народу, як було дотепер.

„Свято" порозуміння між Польщею, Румунією та Московщиною може стати початком ще тяжчих переслідувань українського народа. Тому всі ми повинні ще більше напрягти свої сили в боротьбі проти окупантів всіх частин України, мусимо міцнійше злучувати свої національно-державницькі лави, щоби єдиним сталевим фронтом національної боротьби довбати мури, в яких наші сусіди намагаються задушити національно-державне визволення українського народу.

Лише національні зрадники та політичні сліпці ще й тепер можуть говорити, що поміж ворогами-сусідами українського народу є хтось ліпший, а хтось гірший. Лише наївні, нездари, або просто огидні запроданці ще й тепер можуть твердити про можливість якогось співжиття Українців з Поляками, Румунами чи з Москалями, чи твердити про якесь мирне порозуміння, яким би були забезпечені хоч частково національні інтереси українського народа.

Не угодовством і покорою чи надіями на „добрих сусідів" український нарід здобуде собі свободу і державу, а упертою й крівавою боротьбою. В тій боротьбі ми загартуємо свого духа й переродимо себе з „покірливих рабів" в нарід героїв, що може не лише боротися за свою свободу, але й здобути та утримати її. Чим тяжча путь, тим солодший відпочинок. Так і ми повинні сказати, бачучи, як наші вороги все більше стараються затягнути аркан на шию українського народа.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ, від. 371, повідомляє, що мітінґ відбудеться в суботу, 9-го лютого, в годині 8-ій вечером, в гали церковній 49-51 Beacon St. Буде роздаваннє календарів. Члени мають вирівнати свої залеглости. — Іван Тарновський, пр.; Олеса Шумський, секр.

ГВАТСТОВН, Н. Й. Тов. Просвіта, від. 129, повідомляє, що мітінґ відбудеться в суботу, 9. лютого, в годині 8-ій вечером, в гали Демократ. Клюбу, 9 — 8th Ave. Проситься всіх членів прибути точнона час, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — М. Баран, предс.; М. Дзарський, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Подається до відома всім членам відділу 161, що спеціяльний мітінґ відбудеться в неділю, 14-го лютого, точно в 2-гій годині пополудни, в гали під ч. 616. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — Мих. Родьо, предс.; Мих. Петрушкевич, кас.; Ант. Підуфалий, секр.

ЩИКАҐО, ІЛЛ. Відділ 221 повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбувся 13. січня, на котрім вибрано слідуючий уряд на 1929 рік: Мартин Барабаш, предс.; Іван Карпя, заст.; Гр. Чикало, рек. секр.; Петро Луцьків, фін. секр.; Ярослав Бас, кас.; Василь Лоняк, Тимко Кривовяз і Іван Гаювич, контрольори. Слідуючий місячний мітінґ відбудеться в неділю, 10. лютого, в гали укр. катол. церкви св. О. Николая, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів, щоби прибули на мітінґ і вирівнали свої вкладки, бо хто не вирівнає, буде суспендований. — Гр. Чикало, рек. секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Петра і Павла, від. 165, повідомляє членів, що на річнім мітінґу 14. січня вибрано отсей уряд: Василь Зелінка, предс.; Николай Малічишин, заст.; Ст. Коцоловський, секр.; Петро Каракчак, заст.; Мих. Гнат, кас.; Ст. Дзурдзевич, заст.; Юрій Небор, Миц Пудик і Ст. Дзурдзевич, контрольори; Гр. Михалко і Йосиф Бучинський, надз. хорих; П. Харовський і І. Зяйлик, хорунжі; М. Пудик, дверник. Мітінґи будуть відбуватися кождого місяця в понеділок по 10-тім в гали М. Пудик, Е. 93 ул. На мітінґ, котрий відбудеться 11. лютого має явитися кождий член на 7-му годину. Довгуючі мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Кождий член має взяти календар і заплатити за него 30 ц. — В. Зелінка, предс.; М. Гнат, кас.; С. Коцоловський, секр.

РОМ, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 121, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться дня 10. лютого, в годині 2-гій пополудни, в гали F. Klara, 225 S. Washington. Проситься всіх членів прибути на мітінґ на означений час. Буде роздаваннє календарів. Довгуючих напоминається вирівнати залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Кождий член має принести свою книжочку платничу на мітінґ. Не явившийся член буде караний. Члени, котрих діти ще не вписані до У. Н. Союза, повинні вписати їх на сім мітінґу. — П. Череватий, предс.; М. Павелко, кас.; Вас. Чуйко, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в середу, 13-го лютого, в годині 6.30 вечером, в гали церковній гали при Делавер ул. Є богато справ до полагодження. Секретар подає всім до відома, що резиґнує через незгоду. — І. Климишин, предс.; М. Куба, секр.

ВІДРУБУВАТИ ГОЛОВИ, ТО СПОСІБ ПРОТИ ЗЛИХ ДУХІВ.

Анґлійський дослідник д-р А. Понзел вернувся з двохлітньої наукової подорожі по острові Ніяс (що належить до ґрупи островів Суматри). Він подає цікаві подробиці з життя тамошніх диких племен. При всіх торжествах несуть перед ватажками людські голови, застромлені на списи. У тих дикунів кожда подія дає нагоду для відрубування людям голов. Коли ватажок обіймає владу, коли будують нову хату, коли вмирає хтось впливовий або приключиться якась тяжка недуга, мусять падати людські голови. Дикуни вірять, що дух покійника все старається зробити незносним життя свому наслідникові у родині або на ловах. Одинокий спосіб, як забезпечитися перед злими духами, то є той, щоби вбити когось третого. І смерть ватажка все є причиною різні, а чим більшого впливу зазнавав покійник за життя, тим більше голов мусить відрубати його наслідник, щоби запевнити собі спокійне життя. Коли вмирає мисливець, то медісінмен поручає його наслідникові принести в жертву кількох людей із племени, щоби на ловах не зявлявся йому дух покійника та щоби не перешкаджав у ловах.

На базарі.

Пані (до перекупки): Алеж ця гуска така миршавенька.

Перекупка: Бо так і треба. Тепер така мода.

В. Будзиновський.

ТІ, ЩО ЗНАЛИ ЙТИ НА СМЕРТЬ

(Історичне оповідання).

(14)

Один офіцир побіг до возового табора передати приказ князя і по хвили вже ді хоругви піхоти бігли в сторону греблі. Ледви добігли, з ліса, на ширині цілої долини перед Лоївкою висипалася хмара їздців. Гнали просто на табор.

— Що правда, велика сила народу, — замітив Радзівіл, глипнувши в ту сторону. — Буде з десять тисяч і ще їм нема кінця. Але се безладна юрба. То хіба не військо, яке йде до атаки на военний табор. Одні гонять просто на нас, инші навскоси в сю, инші знов у ту сторону.

За хвилинку князь побачив, що се не юрба, а добре вишколене військо. Юрбою ішла та маса тільки до половини поля перед литовським табором. В половині сей безладний рій вже йшов як одна рівна, від краю до краю долини витягнена лава. З ліса все ще сипався рій, стягаючися в другу правильну лаву. За другою йшла третя. Перша лава, ледви скупчилась, розірвалася на три части. Найсильніша середна висунулася вперед і гнала просто на греблю. Гнала як вихор. З табору не годен був відрізнити їздців від коний. Щоби коневи лекше було поротивоздух, кождий козак приляг до шиї коня, майже кладучи свою голову на голову свого вороного. Перед самим табором всі підвелися на стременах і з диким криком метнулися до греблі, наїженої кількома стами литовських мушкетів. В руках козаків, що гнали в перших рядах, були тільки шаблі. Мушкети взяли в руки, шаблі в зуби, дальші ряди.

На гребли загриміла сальва, великий облак покрив Литовців. Перший і другий ряд козаків, неначе коса скосила. З клубів диму, якими була окутана гребля і литовська піхота, знов гримнула сальва. То стрілила друга рота, хоч крізь дим не бачила ворога. Сальва знов скосила пару рядів атакуючих. Сим разом неодному тільки впав кінь. Не жалував сего, бо й так по другій сальві козацтво, неначе на команду, зіскочило з коний, і давай там, де перед греблею стояло, обкопуватися. Кождий козак мав з собою нетільки шаблю і рушницю, але й лопату. Один козак копав, другий державна земли і стріляв; третий копав, четвертий стріляв.

По першій сальві коні погибших розбіглися на всі сторони. Деякі гнали далі просто себе і вскочили в литовську піхоту, котра окутана димом не бачила, що се коні без їздців. Але безладдє посеред тої піхоти робили не лиш коні без їздців. Двох козаків, що висунулись були перед чоло колюмни, якимсь чудом оминули кулі. Вони влетіли в купу ворожої піхоти і користаючи з того, що крізь дим ніхто їх не бачить, обертали кіньми то туди, то сюди і рубали шаблями на безбач. Литовці вже гадали, що ворог взяв греблю і стали відступати. Аж коли вітер відкотив хмару, побачили, що то тільки дві шаблі і копита коний роблять між ними таке знищення. Хоч також оба козаки побачили, що вони тільки два в юрбі ворогів, не вступалися. Ще неодного вислали на той світ, заки майже одночасно звалилися з коний. Ніхто не годен був сказати, від яких куль вони погибли. Від литовських, чи таки від куль своїх товаришів. Бо й від атакуючих сипався град куль.

Все те від хвилі першої сальви сталося в кількох хвилинах. Козакам не поталанило взяти греблю першим наскоком. Зате добре заплатили за тих своїх товаришів, що бючи на греблю, погибли. З литовської піхоти на гребли ледви ще третина держалася на ногах. Гребля була би на хвилю лишилася без оборонців, якби не те, що кіннота Ходорковского стояла готова до бою. Тепер вона рушила до атаки. Пройшла греблю і вдарила на козаків, що під греблею обкопувалися, та литовську піхоту перетереблювали мушкетними шаблями. Козаки привитали Ходорковского шаблями, прикладами мушкетів і лопатами. Всеж таки, хоч поклали богато трупа, мусіли від греблі відступити. Зате на Ходорковского звалилися свіжі козацькі сотні і литовську хоругву в одній хвили висікли. Ходорковскі тяжко пострілений втік назад до табору.

Литовська піхота на гребли і райтари Ходорковского, хоч майже всі вигибли, спасли табор, бо всій литовській кінноті уможливили ще в пору стати до бою. Заки дальші лави козаків вспіли метнутися через увільнену з литовського війська греблю, до атаки на них рушила тяжка литовська гусарія, перед котрою тяжко було встоятися невеликому передовому числу козаків. Гусарія пролетіла по тих козаках, що пішки добивалися до греблі і вдарила на праве крило козацької кінноти. Се крило, не в силі кінно опертися гусарії, стало відступати до ліса. Зразу відступало поволи, далі стало чвалом втікати. Гусарія, розігнавши коні за козаками, і не стямилися, коли перед нею стали раз коло разу грохотіти мушкетні сальви і гусари стали сипатися з коний. Збиті колюмни гусарії порозскакувалися. То втікаюче праве козацьке крило раптом стануло. Козаки позіскакували з коний і, заки гусарія помітила се, переміцилася в піхоту, з котрою кіннота, хочби й тяжка гусарія, не легко могла дати собі раду. На поратунок розбитій гусарії Радзівіл вислав з табору піхоту, драґунів і тяжких райтарів. Підсуваючися під праве козацьке крило, все те військо задалеко відійшло від свого табору. Се використало ліве крило козаків. Обернуло свій фронт на право і вдарило на Литовців з боку. В ту же мить праве крило сіло назад на коня і від оборони перейшло до атаки. І тут Литовці стали відступати.

В душі Кричевського зачала блимати надія, що ворога не лиш здесяткує, але й згнете. Його сурмач грав без упину, додаючи козакам завзяття. Зате Радзівіл заскреготав зубами. Він вже всю свою силу кинув у бій і бачив, що та сила зломана, що ось-ось козаки уваляться в його табор. Рішився спасати се, що ще мож було спасти: стягнути решту свого війська до табору і возовим табором, відстрілюючися зза возів, відступати до сильно укріпленої Річиці. Свому сурмачеви дав приказ відкликати литовське військо до табору.

Сурмач вже зачав дути, коли Радзівіл раптом прискочив до него і шаблею вибив сурму з його руки. Зробив се, бо глянувши в сторону шляху на Брачин, побачив гурток їздців, виринаючих з ліса. За ним висунулося більше війська. Радзівіл пізнав свої прапори. То зпід Брачина вертали підізди Коморовского і Павловича. Почувши стрілянину, пустилися вперед божевільним чвалом і ся свіжа пятьтисячна сила вдарила в плечі козачого війська, в саму середину. Сей удар розбив козачу силу на дві половини і ліве крило відсунув далі на ліво. Тепер на се крило кинулися ще від табору инші литовські полки. Крило, атаковане з трох сторін, вступилося ще далі на ліво, де в густім чагарнику меншим гурткам і поодиноким козакам лекше було боронитися та непомітно втікати, щоби лісом пробратися до правого крила.

Праве крило вів сам Кричевський. На него Радзівіл кинув решту своїх сил. Кричевський бачив, що тих божевільних атаків не видержить. Щоби решту війська спасти від розбиття, дав приказ поволи відступати до ліса при Дніпрі. В часі сего відступу поділив своє військо на дві половини. Одна половина відступала поволіше, здержуючи атаки Литовців. Друга половина з самим Кричевським метнулася скорше до ліса. Кричевський крикнув „тут!" і козаки, котрі вже знали, що отаман загадав, доразу станули в квадрат та стали рубати ліс. За пару хвилин був готовий чотирокутник з гиляк і зрубаних дерев, обернених верховіттєм на зверх чотирокутника. Козаки уставилися здовж стін сего зеленого чотирокутника. Тоді Кричевський, держачи свого коня за уздечку, виймив пістолю. За його приміром те саме зробили всі козаки. Кричевський приклав пістолю до голови коня і випалив. Кінь впав. Загрохотіла сальва і до зрубаних гиляк прийшли трупи коний. Все те не тревало й десять мінут. За той час надійшла решта козацтва, що під командою Хотольського відбивалася від Литовців. Знов сальва і впала решта козачих коний. Кождий козак ляг за своїм конем, і коли напираюча Литва наблизилася на відстань мушкетного стрілу, з табору загрохотіла сальва, що в литовських рядах зробила страшне знищення. Литовці, занудовані і стривожені, подалися в зад. Вони гадали, що козакам прийшла на поміч якась свіжа сила. Аж коли надбігла решта литовського війська, воно ще раз розметнулося до атаки і знов з таким самим успіхом.

— Що там таке?! — Радзівіл крикнув до офіцира, висланого до него Тіценгавзом.

— Там потрібні гармати! — офіцир відповів. — Козакам сам чорт помагає. Вони вже не втікають, а стоять. Стоять, ніхто не годен збагнути, яким се способом сталося, табором обведеним високим і сильним валом. Зпоза тих валів сіють між нами смерть. Всі, що були в перших рядах, мужва і офіцири, лягли.

— Що ти верзеш?! — Чейже протягом десяти чи пятнацяти мінут не людська сила обкопатися. Там не така земля, як в поли. В лісі треба прорубувати коріння дерев. Хіба, коли ми тут билися, ззаду надійшло якесь нове козацьке військо і для Кричевського висипало окопи?

— В часі бою ніхто там не сипав окопів, пане гетьмане! В часі бою моя хоругва була там, пробуючи обійти ворога, але її відкликано.

(Дальше буде).

Якжеж так, ви держмагазин, а різдвяними дідусями торгуєте!?

— Даруйте, це не різдвяний дід, а просто — дід середняк.

Бунт на кружляку.

На еспанському кружляку вибухло повстання проти диктатури Прімо де Рівери. Незадоволення проти диктатури в Еспанії захопило майже всю країну, хоч не скрізь воно ще прибирає активні форми.

НОВИЙ ПАПІРУС ПРО ТУТАНКАМОНА.

Матеріял, який найшли в гробниці египетського фараона Тутанкамона, досі не цілком прослідженний, тому кождої хвилі довідуємося дальші подробиці з життя того фараона.

Бачимо, що всі фараони виводили свій рід безпосередньо від бога, який передав їм владу на цьому світі. За XII. династії був богом Амон, а володіюча династія була його сторожем. Династія жила в Тебах. Є доказане, що священики Амонового культу мали силу не лише духовну, але й політичну. Це вкінці й природне, бо з папіруса довідуємося, що **духовенство мало 84 кораблі, 65 міст, 4333 осель, 400 тисяч штук худоби і 82.000 підданих.** Самособою, що такий маєток міг їм допомогти їх домаганням і бажанням абсолютної власти.

При кінці XIV століття перед Хр. володіючий тоді фараон сказав собі, що такому фактичному станові зробить кінець. Заборонив Амонів культ і завів у всьому Єгипті почитання бога Атона. То був бог сонця. Цього перевороту доконав фараон Аменофіс IV. Тому князеві цаприкрився вже грізний культ і бажав собі, щоби Єгипет мав бога любови и мира, що не був би такий жорстокий як Амон. Той князь заборонив також уживати насильства у відношенні до тих, що збунтувалися. Колиж десь вибухнув бунт, князь просто заборонив висилати туди карну експедицію. Самособою, що така лагідність і поміркованість не подобалася всемогучим жерцям. Передовсім не могли погодитися з фараоновим анті-амонізмом. Щоби оминути їх інтриґ і напастей (жреці мусіли жити там, де був головний осідок бога), фараон згодився на раду свого полководця Горемба, що покине Теби та оснує нове місто. Аменофіс (давніша назва Акгенатон) покинув місто, де цілі століття жив його рід і оснував собі зовсім нову резиденцію. Назвав це місто Коніятонон, а нині називається Тель-Амара. Сюди також переніс осідок своєї влади, весь двір і оснував нові святині.

Коніятонон сталося так величавим місцем, де процвітали науки, де безперестанно ставили нові будівлі і т. д., як це діється в нових містах. По кількох літах володіння фараон помер і місто втратило свого прихильника. Тимсамим Єгипет вернувся до своєї давньої релігії, до культу жорстокости та людських, кровавих жертв.

А що його жінка, яку дуже любив, не оставила йому мужеського потомка, засів на престолі його син, якого мав від одної з побічних жінок. Княгиня **Нефертита Акгенатон** мала лише дочки. Новий наслідник, щоби поліпшити положення країни, заручився з одною з дочок княгині Нефертити, що звалася **Анкес-Патон.** Із того подружжа народився **Тут-анк-амон.** Він на настоювання духовенства засів на престолі та вернув до Теб, де відновив Амонів культ у всій його величі. Небаром Коніятонон перемінилося в звалища, а всі його горожани, такий був тоді звичай, ішли за новим володарем до міста, яке він вибрав своєю резиденцією. Але Амонові жреці небаром не вдоволилися своєю побідою та приневолили фараона, щоби переслідував визнавців Атонового культу. Всі статуї того бога поскидали, а визнавців переслідували та мучили. Молодий фараон був у руках жерців. Тут-анк-амон спочатку боронився, але потім таки піддався диктатові сильної касти тай так стався іграшкою, з якою найстарший жрець робив, що хотів. Тут-анк-амон володів дванацять літ, а по смерти скоро призабули його. Його імя відкрила щойно щаслива знахідка його гробниці і папіруси, що проголошували „славу" мертвого володаря. Воєнні завоювання й політика були ділом найвищого полководця Горемби, що таксамо, як жерці, мав у своїх руках молодого фараона.

На закінчення треба ще згадати про кілька папірусів, які найвищий полководець висилав закордонним цісланцям, як листи. З тих листів довідуємося, яка зручна була закордонна політика тодішної держави. Та чи взагалі можна про тодішню добу вжити слова „загранична політика". Бачимо, що Єгипет мав уже свої кольонії та що урядовці, яким поручена була земельна справа, посилали свому начальникові докладні звіти про стан країни та про всі рухи, які там діялися. Як будуть досліджені інші папіруси, довідаємося ще щось, що нам розяснить життя тодішнього Єгипту.

КАРТИНА З ФІЛЬМИ „ТАРАС ШЕВЧЕНКО".

ЗДЕГЕНЕРУВАННЯ УЗУБЛЕННЯ І ЯК ЙОМУ ЗАРАДИТИ.

Лікарі-спеціялісти кажуть, що на протязі десятьох літ погіршився взагалі кістний устрій людей. Дійшло до того, що 90 процент узублень культурних народів є ушкоджені, а крім цього розповсюднилася спеціяльна недуга костей: рахітіс. Причиною цього є невідповідне відживлювання, недостаточне допроваджування до організму солей і фосфоритів. Треба цьому зарадити, достарчати організмови потрібні складники для творення кістної маси, а саме продуктів, що містять у собі кістяні соли. Цю відживляючу терапію слід примінити не лише для себе, але й для добра будуючого покоління. Отже коли ще дитина є в лоні матери, мати повинна відживлятися відповідно. Таксамо й тоді, коли кормить дитину. Плекання устної ями дитини повинно зачатися вже від перших, молочних зубів. Коли перше узублення вже повне, дитині треба чистити зуби мягкою щіточкою водою з легким розчином кухонної соли. Овочі також добре чистять зуби. Тому добре є давати дитині після обіду й вечері яблоко або инший овоч. Чистити треба цілу устну яму і язик.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

Коляда на „Рідну Школу".

В цьому році у нас переведено коляду на „Рідну Школу" заходами і старанням кількох доброжичливих громадян. Найбільше поклали труду дд. Іван Мосьпан та Степан Сидор, які зорґанізували колядників. Колядувати ходили діти на Різдво та на Йордан під проводом старшого чоловіка.

Хоч було досить зимно, але діти з охотою колядували, знаючи, що збирають коляду на „Рідну Школу" в батьківськім краю. По коляді ходили такі діти: Стефанія Мосьпан, Марія Мосьпан, Марія Гидзік, Олена Левуш, Анна Юськів, при тім на скрипках приґравали два хлопці: Микола Осташевський та Стефан Дудар.

По кожній коляді віншувала і дякувала господарям за дарунок Стефанія Мосьпан. Всі, хто чув колядників, були надзвичайно задоволені й раді, що вони завитали до них.

Коляду дали слідуючі громадяни: по 1 дол.: Я. Василюк, К. Іваник, О. Осташевський, М. Дудар, П. Базарніцький, О. Вітязь, Н. Ментух, К. Юськів, Текля Базарніцька, П. Тхорик, Г. Левуш, І. Черкіс, Л. Бурштин, О. Шеремета, В. Пасєльський, Д. Чучман, М. Гидзік, П. Білозор, І. Конашевич, В. Шабатура, Р. Клімовський, І. Мосьпан, А. Конашевич, І. Жавко, А. Перун, І. Міґалек, Т. Баталюк, о. К. Кульматицький о. Л. Закревський, Г. Левуш (2), І. Мацикура, О. Курила, А. Харчишин, С. Вавер, П. Швайка, К. Смолка, М. Ґальон, М. Почасик, Г. Романюк; по 50 цнт.: М. Васьович, П. Гричаник, С. Сидор, І. Рапач, Я. Ґембарський, М. Худик, П. Ващишин, Д. Добрянський, С. Зубрицький, П. Зубрицький, Ф. Ґулька, М. Топичак, Д. Петрик, М. Осташевський, А. Вишанський, П. Мазур, І. Панила, М. Кулинич (2), К. Євоюк, К. Гайдук, Д. Юрчак, Т. Чех, О. Хамула, О. Постасельський, С. Обуханич, В. Стець, К. Королінчак, М. Кулинич, Г. Спін, М. Міґалек, М. Білянський; по 25 цнт.: Ю. Опришка, Д. Масник, Д. Мовчан, П. Боґуш, Н. Петрусів, А. Риж; І. Торбай 35 ц. Разом $56.35. Крім того Гр. Левуш дав один доляр на ґазету „Сурма" орґан У. В. О. Тому всього зібрано $57.35. Витрачено на трамваї колядникам $2. Вислано на Рідну Школу через Обєднання $55.35.

Г. Левуш.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на старий край.

Повідомляється шановних жертводавців, що гроші, зібрані молодечим хором при українській православній церкві св. Володимира в Ню Йорку зістали виплачені після вимог жертводавців. Заколядовано 56 долярів і 50 центів, які висилається до Обєднання на інвалідів до старого краю. Колядували обі панни Терлецькі і панна М. Бас; хлопці: В. Іванишин і Евґен Тураш. Отсею дорогою складається найсердечнішу подяку всім жертводавцям, рівнож і молодим колядникам за їх труд, бо ті молоді хористи вже пятий рік працюють з великим запалом при всяких збірках на народні цілі, як от молоденькі панни Терлецькі і Бас.

Михайло Паньків.

КАНЗАС СИТІ, КАНЗ.

Коляда школярів на Рідну Школу.

Наше місто Канзас Ситі положене на далеких Вестах. Місто немале, але, на жаль, Українців живе тут дуже мало. Всего кілька родин.

Є у нас братство св. Володимира, відділ 323 У. Н. Союза, котре має 30 членів, але там стоять чоловіки з жінками і то з двох стейтів. Одні від других мешкають далеко, а те є перешкодою, бо не можуть частіше сходитися. Мої родичі читають нашу славну часопись „Свободу" і з неї навчили ме е читати. А як я підовчилася читати і дещо більше розуміти, то тепер мене все більше тягне до свого. От і тому пішла я з другими товаришками колядувати на Рідну Школу. Не заколядували ми багато, але це початок. Другим разом попишемося красше і люде нас красше попруть.

Колядували: Анна Ярема, школярка з другого року гай скул; Ґеня Звадюк з першого року гай скул, Франя Ярема з осьмої кляси поблик скул, а Анна Кархут з семої кляси поблик скул. Жертвували по 1 д.: Д. Кархут, Д. Яремко, Т. Машута, А. Заборняк, П. Ярема; по 50 ц.: Н. Саґан, Ольга Ярема, Анастазія Кархут, Марія Кондрук, Анна Ярема, Франя Ярема; С. Звадюк 40 ц.; по 25 ц.: Марія Федишин, Т. Боруцький, Н. Кархут, Анна Кархут, Розалія Ярема. — Разом зібрано $9.65.

Гроші вислано до краю через Обєднанне.

Анна Ярема,
членица Молод. Деп. від. 323 У. Н. Союза.

З ІСТОРІЇ ОБЖИРСТВА.

Початок куховарства виводять із Персії. Тут розвинулося куховарське мистецтво. Рідкі страви подавали в мисках із дорогоцінних металів, висаджуваних дорогоцінними каменями (самоцвітами), а бляти столів, при яких пирували, були з алябастру.

З Персії передісталося мистецтво варення до Греції і Єгипту, а звідси до Риму. Величезні скарби довели римських патриціїв до нечуваного люксусу у пирах. Спроваджували найрідші продукти, викидали маєтки на пири. За часів Люкуля пири перемінилися в орґії, які ввійшли в приповідку.

За кількадесять літ перед Христом **у Римі були вже кухарські школи.** Описані Петронієм пири мусить кождий і нині подивляти, бо були такі незвичайно виставні. Тодішні смакуни мали дивні помисли. Це коштувало міліони.

А ходило тоді не про смак, бо тяжко би дошукатися смаку в мізках бажантів і язичках флямінґів — лише про надзвичайний помисл. Примірoм Клеопатра казала дорогоцінну перлу розпустити в чаші вина. Перлу розтерли на мучку і вона випила такий коштовний напиток.

Після упадку Риму впало і кухарське мистецтво в Европі. Люди вернули до простоти, невибагливости. Ще при кінці XVI. століття **в Англії не їли свіжого мяса, лише риби і дичину.** Королевій Анні Болен подавали на снідання збан пива і солонину, покраяну в пластинки. Ножів і вилок стали вживати у Франції щойно за короля Филипа Гарного. При однім двірськім пирі подали їх так перший раз, що мущини дістали ножі, а жінки вилки.

Вповні розвивається куховарство у Франції у XVIII. століттї, куди передісталося з Італії. Італійці, як найближчі традицією і літературою до старинного Риму, перші ввели деяку ріжноманітність у їді. За королів Людвика XIV. і XV. французька кухня здобула перше місце в світі. Славні люди не погорджують придумуванням нових страв. Фільософ Монтель пише про науку їдження. Навіть папа Пій V. казав свому кухареві писати кухарські книжки. Рішеле був творцем нинішних майонезів, князь Конде придумав нову фасолеву зупу, яку й нині стрічається на списах страв у париських гостинницях, як „потаж а ля Конде"; міністер Кольбер придумав „сос Кольбер"; Бешамель, дворецький короля Людвика XIV, уліпшив богато страв і створив сос бешамель. Кухар Людвика XV., Монтіє, студіював тодішню медицину і хемію, щоби ці науки приноровити у своїх кухарських приписах. **Ватель, кухар Людвика XIV., відобрав собі життя з розпуки,** що не міг доконати в кухні відкрить, які собі придумав.

Французька революція знищила разом із двором і аристократією всі кухарські здобутки Франції. Наполеон І. відновляє кухарство. Жадає, щоби кожда страва мала свій прикметний смак і щоби ніякі приправи не затирали ріжниці між ними. Любив він їсти пулярду (молоду курку, що ще не знеслася) а ля Маренґо, душену в оливі. Наполеон їв звичайно в шестій годині, але часто забував про обід, тоді що чверть години накладали на рожен свіжу пулярду. Бувало таке, що спекли двацятькілька штук одну по одній, заки цісар пригадав собі про обід.

Останнім висловом досконалости у кухарській літературі Франції є праця славного Брілян-Саварена „Ля фізіольоґі ді Ґу" (Фізіольоґія смаку), видана 1825. року.

В гостинниці.

Вейтер: Чим вам, пане, можу послужити?

Гість: Покищо нічим. Я ще чекаю на жінку.

Вейтер: Тамтой пан біля вікна також, здається, чекає на жінку. Може би панове сіли разом при однім столику...

Новорічні відвідини.

— Чи число цього дому: 99? Якось чужий виглядає мені цей дім.

— Бо то поправді число того дому є 66, але господар відвернув число на один день догори ногами, щоби поспекатися новорічних гостей, що приходилиби з письмами заадресованими: ч. 66.

ЛЕМКІВСЬКІ КРАСУНІ, ЩО СПІВАЛИ НА РЕКОРДИ.

НА ДЕСЯТЬ ЛЮДЕЙ ДЕВЯТЬ САМОВБИЙНИКІВ.

Так каже д-р Гері Джеймс. На 10 людей 9 їсть рішучо за богато. Половина а навіть чверть того, що взагалі їмо, вистарчило би зовсім, щоби задержати життєву силу і справність організму. На 10 людей 9 не знає, що їсть. Їдять нераз страви, що містять у собі розкладові складники. Пють отрую, задурманюються наркотиками, а наслідком того є недуга і передчасна смерть. На десять людей девять спить за мало. Люде непотрібно тратять час, сидять до пізної ночі у задимлених, душних льокалях, нищать нерви алькоголем, тютюновим димом, чорною кавою і денервуючою музикою. Потім кладуться на кількагодинний відпочинок. То рішучо не вистарчає і є причиною, що ті люде убивають самі себе. На 10 людей 9 допускається половних надужить. Ті невільники пристрастей марнотравлять страшно капітал свого здоровля. На 10 людей 9 жиє не в теперішности і дійсности. Ті люде жиють роздумуванням минувшини, вічно роблять собі якісь уроєні закиди, вічно журяться чимсь, що вже минуло і не вернеться. Затроюють собі й иншим життя. Отже д-р Джеймс радить: „Не думай про минувшину". На десять людей девять скорочує собі життя такими пристрастями як карти, курення, пянство, опій, кокаїна, морфіна і т. д. Таксамо гнів, завись і инші злі прикмети шкодять здоровлю. На 10 людей 9 не вміє спокійно зносити противностей долі. Вічно є з нами кума-журба. На десять людей 9 працює за багато. То значить, що вони працюють так, що метода їх праці є вбивча. Прикметою тої методи є: поспіх, нетерпеливість і нервовий неспокій, темпо є скоре, то також скоре є знищення організму. На 10 людей 9 не знає основ і законів здорового життя. А незнання права не хоронить людину від кари. То обовязує в законодавстві людському і в законодавстві природи. „Отже люде — каже Джеймс — треба взяти собі до серця ті приписи і не бути самовбийниками. Шкода марнотравити скарби, дані нам природою і провидінням, не сповнивши свого завдання.

Прихильник дітей.

Був колись у Французів славний письменник Вольтер, — і він хотів, щоби всі з ним розмовляли дуже уважно.

От, одного разу був він у гостях; господиня сиділа з ним, держачи на колінах дитину. Тая дитина все щось веселенько лепетала, а господиня, розмовляючи з гостем, і до дитини раз-у-раз відзивалася; а дальше сказала вона гостеві:

— Бачите, яке воно втішне! Ви любите дітей?

— Люблю, — відказав Вольтер, — таких, що плачуть, та капризують.

— Таких, що плачуть?! — здивувалась господиня, — чого-ж то так?

— Того, — відповів Вольтер, — що їх зараз кудись відносять, далі від гостей...

В КРАЇНІ КІЗ, ОСЛІВ І КАКТІВ.

Середземне море можна назвати океаном кіз. Три знані середземноморські острови мають назви від кіз: Не було островів: Капрі, Капрера і Капрая, колиб там уже від прастарих часів не жили кози (коза-капра). Що Корсика також не має якої назви від кіз, це можна назвати припадком. Бо кождий другий Корсиканець має бодай одну козу. Останній спис виказав там більше як чверть міліона людей і трохи менше як чверть міліона кіз. А певно „населення кіз" перевисшить небаром населення Корсики.

Коза то проклін Корсики. Наполеон носився поважно з думкою, винищити кози, які вважав страшним ворогом рільництва. Але консервативні Корсиканці не хочуть, щоби хто мішався у їх домашні справи. Щоправда, кози щороку знищать, розтратують богато більше польових плодів і винограду, ніж принесуть селянам пожитку. Одначе Корсиканець не легко розлучується з цим, що одідичив від батьків. Спутує козі шнурком ноги, щоби менше вганяла. Але тоді вже позволяє їй скакати скільки завгодно і тай вдоволяється тими 80 літрами молока, що йому коза дасть за цілий рік.

Інакше є з корисним „членом родини" ослом або мулом. Що Корсиканець почав би без осла, це для нього є загадкою. Осел, так сказати, є душею родини. Він робить усе, що без нього мусіли би робити самі люде. Ріжниця лише ця, що осел робить цю роботу ліпше. Треба вже дійсно бути ослом, щоби двигати такі тягарі, які позволяє навантажувати на себе довгоухий. Осел на Корсиці, чи на інших середземноморських островах є особовим возом, перевозовим меблевим возом. Просто нема клунка, що був би за великий, або за тяжкий для плечей довгоухого. Члени родини їдуть на ньому, або накладають на нього ріжні скрині, куфри, мішки, дошки. І він спокійно ступає з кількома сотнарами тягару стрімкою дорогою, не спочиваючи. Їде він дикими гірськими склонами, куди не вдержиться людська нога, зовсім безпечно, всеодно, якими тягарами обвантажений. Дійсно не слід би робити кривди такому роботящому сотворінню, називаючи його іменем дурних, нездалих людей.

Також у поживі не перебирає цей пильний і хосенний робітник. Він не хоче чогось ліпшого ніж його пан. Та не треба думати, що Корсиканець може їсть будяки. Ласощі, що однаково смакують і Корсиканцеві й ослові, це овочі фіґового какта. На Корсиці ростуть какти на висоту людини. Коли чужинець розказує Корсиканцеві, що в його батьківщині плекають маленькі какти у кімнатах, він усміхається спочутливо і гордо. Для Корсиканця какт означає частину заощадженої праці. Хто хоче мати гарний пліт довкола свого поля, винниці, засаджує собі живопліт із кактів. Засадити какти не є тяжко, а всю дальшу роботу робить сама ростина. Незабаром поле чи город окружені непроходимим живоплотом, крізь який не в силі продістатися людина. Біда злодієві, який хотів би закрастися через кактовий пліт. Колючки продістануться через усякий одяг, відломлюються і лишаються у тілі та спричинюють запалення шкіри. Коли ж пальцями витягати колючки з тіла, то кілька колючок позалазить із тіла в пальці.

Корсиканець є зате фаховцем у їдженні кактів. Із ножем або кинджалом підходить безпечно до всякого какта, обрубує овочі й облуплює їх, не доторкаючись нітрохи колючої шкіри овочів — ножем добуває смачний овоч із панцира. А що не кожний знає це, то повстав на Корсиці окремий фах „лупіїв" кактів: денебудь на углі вулиці стоїть скромний старий чоловік, що за кілька центів обдере цілу купу колючих овочів. Але буває й таке, що від чужинця не візьме такий фаховець ні цента, а конче хоче зробити це для нього з чемности, з гостинности. А чужинець це гість! Так кажуть і вбогі верховинці, що тяжко мусять боротися за шматок хліба. Вони стараються як найкраще вгостити чужинця та жалують, що скорше не знали, що матимуть чужинця у гостях, бо тоді ліпше приняли би.

За виїмком кількох готелі на Корсиці невигідні. Понайбільше жиють там люде ще так примітивно, як за старинних часів. Воду носять ведрами і кількасот метрів із криниці. Каналізація є ще зовсім незнана майже в усіх домах, тому й розносяться „запахи". Подекуди на бальконах дошками відділено трохи місця — це й є „тоалета" або „вотерклозет". Де це неможливо було зробити, по стінах проведено рури з розгалуженнями до вікон! До тих отворених біля вікон рур виливають усе „пахуче"... Стародавні, первісні звичаї, з тих часів, коли вони були ще недоторканими, з поступом культури і на Корсиці геть затрачуються. Такий цікавий сільський звичай, що вдержався до наших часів, це є благословення безрог (бенедікціон де порес). Високе духовенство переводило цю церемонію дуже святочно, начеб при якій офіціяльній нагоді. А безроги, на які впало благословення, росли і товстіли, приводили на світ здорове потомство та радували своїх власників при кінці свого рохкаючого життя смачною шинкою. Таке благословення безрог удержалося вже лише в деяких верховинських оселях. Але й там забудеться цей звичай під впливом нових часів, що все затирають.

Учителька роздавала ученицям фотоґрафічні знимки, які пороблено з цілої кляси.

— Правда, діти, — говорила вона — як то вам колись приємно буде глянути на фотоґрафію, як ви вже будете великі. Тоді скажете: „Ось тут Ольга, вона тепер кравчиня, а це Орися, вона вийшла заміж, а..."

— А отсе пані вчителька, вона вже померла — озвалася одна з учениць.

